

G. F. CALLENBACH N.V.
NIJKERK

De tocht van Tamme

G. Gilhuis-Smitskamp

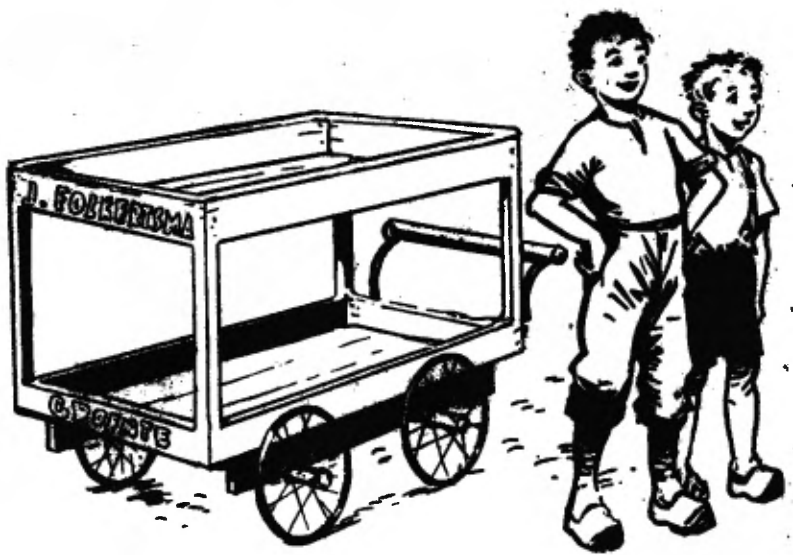
ZILVER
SERIE

DE TOCHT
VAN TAMME

TEKENINGEN VAN JAN LUTZ

DE TOCHT
VAN TAMME

DOOR

GREETH GILHUIS-SMITSKAMP

G. F. CALLENBACH N.V. - UITGEVER - NIJKERK

1. IN HET NIEUWE HUIS

„Moeder, Moeder!” roept Tamme van Folkerts Hiltje met een verschrikt gezicht. Hij staat onder aan de houten ladder, die naar den zolder voert, en kijkt naar boven. Moeder stommelt over de planken. Ze is bezig om het ledikant af te breken, waarin Minne en Klaas vannacht nog geslapen hebben.

„Moeder,” roept Tamme, „hoe moet het nou met de goudvissen? Die gaan toch óók mee?”

„Ja hoor,” roept moeder geruststellend, „wees maar niet bang. Let je op Wietske?”

Tamme gaat weer naar de kamer. Die ziet er vreemd en kaal uit. Alle meubels zijn er al uit, de mat is opgenomen. De deuren van de bedsteden staan wijd open. Tamme kijkt er in. Hu, wat zijn het nu griezelige, diepe hokken!

Midden in de kamer staat alleen de kinderstoel nog, met Wietske er in. Ze kijkt met grote ogen naar den wagen, die op het erfje staat.

„Wieke bedje!” zegt ze. Ze wijst naar buiten, met een nat vingertje.

Bovenop den volgeladen wagen staat Wietske's bedje, dat vader zelf getimmerd heeft.

Jelle en Geert komen naar binnen stormen. Ze hebben geholpen met het opladen van den wagen.

„Moeder,” roept Jelle, „we komen het ledikant halen. Dat is het laatste, hoor!”

Samen met moeder sjouwen ze het ijzeren ledikant naar beneden.

„Ziezo, m'n jongen,” zegt moeder, „en haal nou je goudvissen maar. Die mag jij dragen.”

Geert komt nog eens terug om den kinderstoel. En dan pakt moeder Wietske op. Moeder kijkt voor de laatste maal het oude huisje rond.

„Kijk eens, wat lelijk,” zegt Tamme. Hij wijst op de bedsteedeuren, die vol kale plekken zitten.

„Ja,” zegt moeder, „zeven paar voeten hebben ze kaal geschopt. Kom, jongen.”

Buurman Martinus sjort de touwen vast om den hoog-opgeladen wagen en klimt er dan op om de teugels te nemen.

Daar gaat de optocht dan.

Jelle zit bij buurman op den wagen, en Geert loopt er naast. Daarachter komt moeder, met Wietske op den arm. En achteraan loopt Tamme. Voorzichtig draagt hij in beide handen de kom met goudvissen. Die zijn van hem, en niemand mag er aan komen.

Ineens ziet Tamme dat moeder de punt van haar schort pakt, en over haar ogen wrijft.

Hij neemt een paar grote stappen, en ziet moeder van opzij aan. „Waarom huilt moeder?” vraagt hij verschrikt.

Moeder geeft geen antwoord.

„We krijgen toch een fijn huis,” probeert Tamme te troosten, „met een groten zolder, en een boenhok, enne . . . een stal waar wel driè geiten in kunnen.”

Moeder zegt niets. En dan gaat Tamme maar weer stil achter haar lopen. Hij kijkt naar zijn goudvissen, die snel door het water schieten. In het stralende zonlicht lijkt het, alsof ze echt van goud zijn.

Het is een heel eind lopen naar de Wipbrug, waar het nieuwe huis staat. Moeder en de jongens gaan op 't laatst maar voor den wagen uit lopen, want het oude paard van buurman Martinus kan niet hard meer vooruit.

Eindelijk krijgen ze toch het huis in 't zicht.

„Kom jongens,” zegt moeder, „nu maar flink aangepakt. Als Minne en Klaas en Neeltje straks uit

school komen, moet het meeste klaar zijn."

Moeder bindt Wietske een touw om het middel. Het andere einde van 't touw wordt stevig vastgelegd om den ouden krommen boom, die op het grasveldje voor het huis staat. Nu kan Wietske niet weglopen.

Tamme rent Jelle en Geert achterna, die door de lege kamer springen.

„'n Fijn huis, Moeder!" roept Geert. Hij trekt de bedsteedeuren open. „Kijk eens, Moeder, een bedstee met twee verdiepingen. Hoera, jongens, zo slapen ze in een groot schip ook! Komen Jelle en ik er in, Moeder?"

Tamme heeft al in de tweede bedstee gekeken. Maar dat is een gewone, net als in het oude huis. „Welnee," zegt moeder, „jullie gaan samen weer op zolder. Maar nu hoeven jullie niet meer op stro te slapen, je krijgt het ledikant van Minne en Klaas."

„En wij dan, Moeder?" vraagt Tamme.

„Minne en Klaas komen in de onderste helft, en jij met Neeltje in de bovenste."

Tamme kijkt benauwd. „Ik wil liever in de onderste," begint hij.

„Nee," beslist moeder, „de lichtsten moeten bovenin. Vooruit jongens, aan den gang."

Als Minne en Klaas om twaalf uur hard uit school komen draven, stuurt moeder ze direct terug naar 't dorp. Buurvrouw Matje heeft beloofd, dat ze vandaag voor moeder een pan brij zal koken. Dat

is gemakkelijk, dan hoeft moeder den eersten dag niet direct warm eten klaar te maken.

„Voorzichtig, hoor!” roept moeder hen na. „Als jullie den pot laten vallen krijg je vanmiddag niets.”

„En als je er uit morst krijgen wij alleen maar

wat!” roept Jelle uit het vlieringraam.

Neeltje zet de borden vast klaar op het tafeltje. Maar het duurt lang eer ze de lepels kan vinden, want die zitten onder een heleboel rommel in de la van het kabinet. Ze sjouwt Wietske in den stoel, en bindt haar de slabbe om.

Klaas en Minne dragen den ijzeren pot voorzichtig aan het hengsel tussen zich in.

„D'r zit stroop in!” roept Minne al uit de verte, „buurvrouw heeft het er door geroerd!”

„Stil toch, jong!” zegt moeder verschrikt, „de burens hoeven het niet te horen!”

„Moeder slaapt,” plaagt Jelle, „we hebben niet eens burens meer!”

Ja, het is waar. Hun huisje staat helemaal alleen aan den slootkant. In de verte staat de dichtst-bijzijnde boerderij pas.

„Och ja,” zucht moeder, „k zal die goeie buurvrouw Mat missen. Kom jongens, we gaan beginnen.”

Voor moeder de brij opschept neemt ze er eerst een panneetje vol uit. Dat gaat in de kast, voor vader.

„Wat een bruine brij, Moeder!” roept Neeltje, „veel bruiner dan de onze!”

„Ja,” zegt moeder, „buurvrouw is royaal met de stroop.”

't Is een ogenblik heel stil in het kleine huisje, als ze bidden. Door de open ramen klinkt alleen maar het zachte ruisen van de wilgen aan den slootkant.

Als moeder amen gezegd heeft, zegt Tamme wat ze allemaal gedacht hebben: „Zó stil was het in ons oude huis nooit, hè Moeder?”

„Ik veel!” roept Minne. Maar Neeltje zegt wijs: „Word je wel eens overgeslagen?”

De vier grote jongens moeten elk twee dikke roggesneden bij de pap nemen, want er is anders

niet genoeg om alle magen te vullen. Tamme, Neeltje en Wietske krijgen enkel brij, net als moeder.

„Dat wil ik alle dagen wel eten,” zucht Klaas, „liever dan altijd aardappels met vet.”

„Ja zeker,” zegt moeder, „maar 't is alle dagen geen kermis!”

Ze helpt Wietske met de pap.

„Ziezo, Neeltje, nu ga jij de borden wassen, en Minne en Klaas gaan de schuur vast opruimen. 't Treft mooi dat jullie vanmiddag geen school hebben.”

„Anders waren we thuis gebleven, net als Jelle en Geert!” schreeuwt Minne.

„Nee hoor,” pocht Jelle, „dat mag alleen maar van den meester als je in de zesde of zevende zit!”

Ja, Tamme vindt het nieuwe huis veel fijner dan het oude, dat weet hij al gauw. Hier heb je geen andere huizen vlak naast je, en geen andere jongens die op je erf kunnen lopen. Hier kan hij zelf baas zijn, als de anderen naar school zijn, en hij alleen is met moeder en Wietske.

Tamme zit aan den slootkant en kijkt over het water. Hoe ver zou die sloot wel lopen? Misschien wel heel tot Leeuwarden, waar de bus naar toe gaat. Tamme neemt zich voor om op een dag héél ver te lopen, altijd maar langs de sloot, tot hij aan het einde komt. Hij zal dat plan aan niemand vertellen, want de grote jongens lachen hem altijd

„Of ja, misschien mag alleen Jelle het weten. „Tamme, bedtijd!” roept moeder door de open deur.

Hè, dat is jammer. Hij had zo graag willen wachten op vader, dien je nu zo mooi kan zien aankomen langs den stillen weg. Vader is ook zo laat vanavond.

Wietske ligt al in haar ledikantje in den hoek van 't keukenhok, en Neeltje is ook al klaar.

„Moeder moet me helpen,” lacht ze, „ik kan er alleen niet in!”

Nee, een stoel is niet hoog genoeg om in de bovenste verdieping van de bedstee te klimmen. Moeder moet Tamme en Neeltje er in helpen.

Tamme ligt benauwd te kijken. „Het kraakt, Moeder!”

„Als je er door zakt, val je zacht, hoor!” roept moeder.

Als vader thuis komt, ligt Tamme nog wakker. De hoge bedstee is een heerlijke uitkijkpost. Je hoeft niet eens je hoofd op te tillen om in de kamer te kijken.

„Goeienavond,” zegt vader. Hij laat zich moe aan tafel vallen. „Je hebt 't al mooi in orde gekregen, Moeder. Hebben de jongens flink geholpen?”

„O ja,” zegt moeder, „dat ging best. Maar jij?”

Ze houdt op met aardappelen schillen en kijkt vader aan. Vader laat het hoofd zakken. Op hun beider gezichten ligt de zorg.

„Ja,” zegt vader, „dat was voor 't laatst vandaag.”

Tamme ligt doodstil. Hij weet wel waar vader en moeder 't over hebben. Vader heeft vandaag voor 't laatst bij boer Klopstra gewerkt, waar hij veer-

tien jaar arbeider is geweest. Boer Klopstra kan nu geen arbeider meer houden. En daarom hebben ze ook het huis moeten verlaten, dat van den boer is.

„Kom,” zegt moeder, „je moet moed houden, jong. Wie weet hoe goed het gaat. 't Is toch mooi, dat je nu je eigen baas wordt, al huren we dan maar een

klein stuk land. En de jongens worden al zo groot, ze kunnen al zo mee helpen."

„We hebben negen monden te vullen," zegt vader, „er is zo veel nodig."

Moeder staat op om koffie te gaan zetten. „De Heere heeft ons nog nooit alleen gelaten, Folkert," zegt ze, „laten we daar maar op vertrouwen."

Tamme ligt stil te soezen. Hij hoort hoe moeder het koffiewater opgiet. Het gaat lekker ruiken in de kamer.

„Zou je aan het nieuwe huis kunnen wennen?" vraagt vader.

„Och ja," vindt moeder, „dat is het ergste niet. De kamer is wat kleiner, maar we zitten hier vrij. Als het niet om zo'n treurige reden was, zou ik die verandering niet erg vinden."

Tamme hoort hoe moeder een aardappel in den emmer laat plonzen. Hij krijgt het warm in de bovenste bedstee. Hij denkt na over wat hij gehoord heeft.

Alles begrijpt Tamme er nog niet van. Maar hij begrijpt wel, dat het dat is, wat de gezichten van vader en moeder den laatsten tijd zo zorgelijk doet staan. En ineens vindt Tamme, dat het oude huis tòch maar fijner was.

2. HET GEHEIM

Tamme," zegt Jelle geheimzinnig, „ga eens even mee naar de schuur!"

„ 't Is weer een vrije Woensdagmiddag. De Folkertsma's wonen nu al een jaar in het nieuwe huisje aan de Wipbrug, en geen van de jongens zou meer terug willen. Vader bouwt nu zijn eigen land, en Jelle en Geert helpen hem trouw mee, al kan de eerste alleen maar na schooltijd. Om vier uur 's morgens staat vader op, en om vijf uur roept hij moeder en de oudste twee jongens. 't Is al eens gebeurd dat Jelle op school, onder de geschiedenisles, zo maar in slaap is gevallen, met zijn hoofd op de bank! Meester heeft hem hoofdschuddend wakker gemaakt. Maar meester heeft er niet veel van gezegd, want hij weet hoe vroeg Jelle op moet staan.

Vader heeft in 't afgelopen jaar flink wat geld voor de aardappels gekregen. Méér zelfs dan hij had durven hopen. Maar toen de pacht betaald was en de kunstmest, was er al heel wat van het geld verdwenen. De jongens, de groten tenminste, weten er al haast evenveel van als vader. Tamme

begrijpt er alles nog niet van. Maar wèl weet hij, dat moeders beurs haast altijd leeg is, en dat moeders gezicht betreft voor elk paar nieuwe klompen, dat nodig is.

Vanmiddag heeft Jelle vrij gekregen van vader, vader kan het alleen wel af met Geert. Minne en Klaas zijn direct na het eten verdwenen, die twee zijn altijd samen te vinden. Tamme heeft zich al een half uur lopen vervelen. En daarom wil hij dolgraag met Jelle mee, als die hem zo geheimzinnig meetroont naar de schuur.

„Ik heb een plan, jong,” zegt Jelle.

Ze zitten samen op het stro, naast 't sikkehok. 't Is half donker, want Jelle heeft de deur dicht gedaan. En zijn stem klinkt gedempt als hij herhaalt: — „een plan, jong, om geld te verdienen!” Gespannen kijkt Tamme naar hem op.

„Ik zeg het alleen maar tegen jòu, want Minne en Klaas kunnen hun mond niet houden. Maar je mag er met niemand over praten, hoor!”

Tamme schudt heftig van nee. Zijn ogen glanzen. Een plan, dat Jelle alleen maar aan hem vertelt! — —

„Kijk jong,” zegt Jelle fluisterend, „ik wil groente gaan verkopen.”

Tamme kijkt hem vragend aan. En dan gaat Jelle verder:

„Die lap grond achter 't huis, die Geert en ik van vader hebben gekregen om wat groente voor moeder op te bouwen, nou, daar groeit heel wat op.

Vader zei verleden week al: „Als 't meevalt, kunnen we er wel wat van zien te verkopen.” Maar zie je, als vader dat naar de veiling brengt, krijg je er zo weinig voor. Ik wil het echt in 't dorp gaan verkopen, langs de huizen!”

„Langs de huizen?” vraagt Tamme ongelovig, „net als een echte groenteboer?”

„Ja,” zegt Jelle, „dat kan best. En als ik dan veel geld heb verdiend, dan ga ik 's morgens naar de veiling. En daar koop ik sinaasappels en bananen, en dat ga ik allemaal weer verkopen, zie je!”

Tamme is er beduusd van. Maar dan zegt hij ineens:

„Hoe kom je dan aan een paard en een wagen? Een groenteboer moet toch een wagen hebben?”

„Natuurlijk,” stemt Jelle toe, „dien koop ik als ik geld verdiend heb, jong. Maar zolang ik nog geen geld genoeg heb, doen we het maar met een kleinen wagen.”

„Dien heb je toch óók niet,” lacht Tamme.

„Nee jong, maar dien ga ik máken.”

Hij trekt Tamme mee naar het achterste gedeelte van de schuur, waar de oude rommel hoog opgestapeld ligt.

„Weet je wat ik gekregen heb van moeder? Den ouden wagen van Wietske! En daar gaan wij een groentekar van maken.”

Tamme's ogen beginnen te glanzen, als hij naar zijn groten broer kijkt. „Kan jij dat?” vraagt hij. Jelle hoort hem niet eens. Hij is al bovenop een

stapel hout geklommen, en haalt den ouden kinderwagen naar beneden.

Samen bekijken ze hem, in het weinige daglicht dat door 't kleine ruitje valt.

De kap is er lang geleden al afgehaald. Het leer van den bak is op meer dan één plaats gescheurd, want de wagen heeft al jaren dienst gedaan.

„Kijk,” wijst Jelle, „de wielen zijn nog helemaal goed. Daar gaan we een bak op maken. Planken liggen hier genoeg. Maar ik wil 'm gauw klaar hebben, want als de boontjes geplukt moeten worden, wil ik al klanten hebben.”

„M-mag ik je helpen?” hakkelt Tamme, „ik kan goed boontjes plukken, enne — en worteltjes trekken.”

„Ja,” zegt Jelle, „jij wordt de knecht. O, jong, je zal eens zien wat 'n geld wij gaan verdienen! Maar niks zeggen, hoor, eerst moet de wagen klaar zijn. We gaan meteen beginnen. Hier, pak aan!”

„Wat hebben jullie vanmiddag toch uitgevoerd?” vraagt moeder, „'k heb je helemaal niet meer gezien.”

Ze kijkt Jelle en Tamme onderzoekend aan. Met rode hoofden lachen ze elkaar toe, en Jelle neemt een groten hap van zijn roggebrood.

Als hij maar blijft lachen, worden de anderen nieuwsgierig. „Ze zijn aan 't timmeren geweest,” roept Klaas, „'k heb het gehoord!”

„De grendel zat op de schuurdeur,” moppert Geert, „ik kon er niet eens in.”

„'t Is een geheim,” zegt Jelle, als hij eindelijk zijn mond leeg heeft. En waarschuwend seint hij naar den overkant:

„Niks zeggen, Tamme!”

Maar daar wordt het niet beter van. De drie andere jongens willen met alle geweld weten wat Jelle en Tamme in de schuur hebben uitgevoerd. Ze schreeuwen om 't hardst door elkaar. En pas als vader met een paar woorden een eind heeft gemaakt aan 't gevraag en geplaag, wordt het weer stil aan tafel.

„Jelle,” vraagt vader na het eten, „je haalt toch niets uit?”

Jelle's ogen zien vader smekend aan. „Hoef ik het niet te zeggen, Vader? We zijn samen aan iets bezig, Tamme en ik. Als het af is, mag vader het zien. Vader vindt het vast wel goed. 't Wordt iets fijns, hoor!”

„Toe dan maar,” zegt vader, „als jullie de schuur maar niet afbreken.”

Drie weken hebben Jelle en Tamme nu aan hun wagen gewerkt. Ze kunnen niet zo hard opschieten als ze wel willen, want Jelle moet dikwijls na schooltijd vader helpen. En voor Tamme heeft moeder nog wel eens een karweitje. Vaak moet hij na schooltijd naar 't dorp, om een boodschap. Dat is een heel eind. En soms moet hij op

Wietske passen, als moeder het druk heeft. Maar — 't werk vordert toch.

Jelle is een goede timmerman. Hij past en meet, en trekt met zijn potlood strepen op de planken. Voor de andere drie jongens kunnen ze niet lang stil houden waar ze mee bezig zijn. Die hebben het geheim al gauw ontdekt, al stopt Tamme nòg zo netjes alles weg onder oude zakken. Maar vader en moeder weten er niets van.

„Jong, kijk nòu eens!”

Met een stralend gezicht sluipt Jelle de schuur binnen. Onder zijn arm draagt hij voorzichtig een pak.

„Nou zal je eens wat zien!”

„Ooo!” roept Tamme, als hij een bus verf en een kwast te voorschijn ziet komen, „hoe kom je daar aan?”

„Gehaald bij Roukema,” pocht Jelle, „en 'k mag het betalen als ik geld verdiend heb! 't Kost maar twee dubbeltjes, omdat ik voor Roukema een paar boodschappen heb gedaan.”

Dien helen middag en den volgenden werkt Jelle nog ingespannen. Vóór 't donker wordt, moet de wagen af zijn.

Na 't eten, als vader de krant zit te lezen, en moeder Wietske's kleertjes wegbergt, komt Jelle binnen.

„Willen vader en moeder eens even buiten ko-

men?" zegt hij met een plechtige stem, „de ont-hulling zal plaats vinden."

Verbaasd kijken vader en moeder elkaar aan. Ze begrijpen er niets van. Maar als Jelle moeder meetrekt naar buiten, komt vader er achteraan.

„Op de bank voor 't huis gaan zitten!" commandeert Tamme. Hij schreeuwt van opwinding. „Geert en Klaas en Minne moeten ook gaan zitten!"

Lachend doen ze allemaal wat Tamme zegt.

„Nòu," zegt Jelle indrukwekkend, „nou komt het!"

Tamme gooit de deur van de schuur open. En langzaam, heel langzaam rijdt Jelle zijn wagen het erf op.

„Nee maar!" roept vader verbaasd, „wat is dat nou!"

Jelle rijdt den wagen tot vlak voor moeder. Met een zwierige buiging tikt hij tegen zijn kuif, en hij zegt met een hoge, gemaakte stem: „Iets nodig vandaag, mevrouw? Prima jonge worteltjes, of verse slaboontjes? Alles eigen kweek, mevrouw, eerste klas waar!"

Moeder kan haast geen woorden vinden voor haar verbazing. „En heb je dat heus helemaal zelf gemaakt!" roept ze, „jongen, wat keurig!"

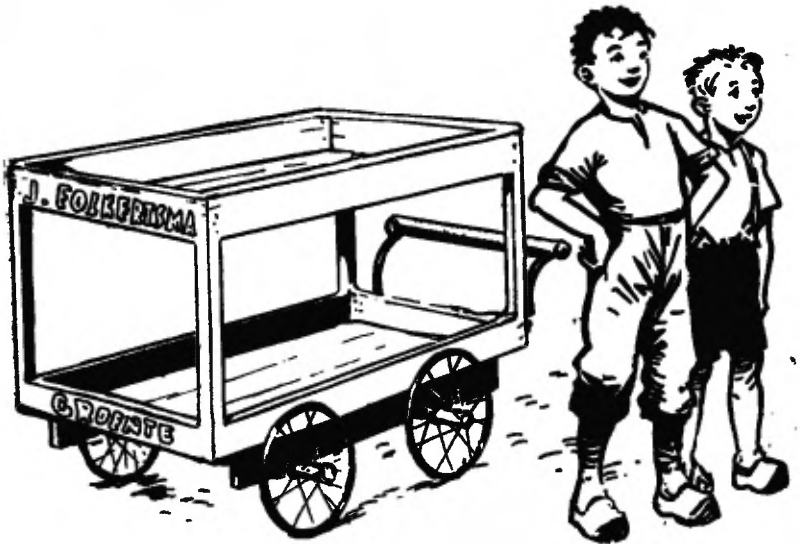
„Ik heb geholpen, Moeder!" Tamme dringt zich dicht tegen moeder aan. „k Heb spijkers bij elkaar gezocht, en met alles geholpen, waar Jelle?

En ik mag mee als hij groente gaat verkopen, Moeder!”

Met z'n zevenen staan ze nu den wagen van Jelle te bewonderen. 't Is ook werkelijk een prachtstuk geworden.

Op 't onderstel van vier wielen heeft Jelle eerst

een platten bak gemaakt. Op de vier hoeken van dien bak staan rechtop vier stevige latten, en op die latten rust een tweede houten bak.

„Een wagen met twee verdiepingen,” roept Klaas, „net als onze bedstee!” Hij springt om den wagen heen. „En kijk eens wat een mooi handvat om te duwen!”

Maar 't allermooiste vinden ze toch den achterkant van den wagen. Op de groen-geverfde plan-

ken heeft Jelle met duidelijke, witte letters geschilderd:

J. FOLKERTSMA
GROENTE

„'t Staat een beetje scheef,” verontschuldigt Jelle, maar hij heeft een kleur van trots. „Kom er niet aan, Minne, 't is nog een beetje kleverig.”

Ze moeten allemaal om de beurt even met den wagen over 't erf lopen, tot moeder toe.

„Als over een paar dagen de boontjes goed zijn, Vader, mag ik ze dan gaan verkopen?” dringt Jelle aan.

Vader en moeder overleggen samen.

„k Zou het maar doen,” zegt moeder. „Haast niemand heeft nu al bonen, vader had ze zo vroeg in 't voorjaar gezet. Laten we deze maar verkopen, dan eten we later zelf wel van 't andere akkertje. Je kunt wel twintig cent voor 't kilo vragen.”

„Heb je wel een weegschaal?” vraagt vader verschrikt. Maar Jelle heeft voor alles gezorgd. Hij heeft een oude weegschaal van buurman Martinus geleend. Die kan er wel een missen, nu hij er niet meer op uit gaat met kruidenierswaren.

„Mag ik er morgen vast op uit met sla en wortels, Vader?” hunkert Jelle, „dan kunnen Klaas en Minne en Tamme morgenvroeg helpen om alles klaar te maken.”

Vader vindt het goed. „Als je maar zorgt dat je niet te laat op school komt.”

„O nee,” zegt Jelle, „ik ga om zeven uur op weg, en als ik dan zorg dat ik halfnegen klaar ben, kunnen we nèt nog op school komen.”

„Mogen wij ook mee, Jelle?” roepen Klaas en Minne tegelijk. Maar Jelle schudt het hoofd. „Nee hoor, Tamme mag alleen mee. Ik moet iemand hebben die bij de kar blijft, als ik bij de huizen ga vragen.”

Vader en moeder hebben er schik van, dat Jelle de plannen al zo mooi voor elkaar heeft. Maar moeder kijkt toch wat bedenkelijk.

„Ik hoop maar dat ze van zo'n kind kopen willen,” zucht ze tegen vader.

Jelle zet een hoge borst. „Volgend jaar ga ik van school af; 'k ben al net zo lang als Geert!”

„Banàne, banàne!” schreeuwt Klaas. Hij sjokt achter het karretje aan over 't erf. Verleden week is hij met moeder en Minne naar de stad geweest, om een nieuw pak te kopen. Hij heeft de kooplui bij de Waag wel zien staan, met hun wagens vol bananen.

Maar Jelle wil niet dat de jongens nog langer met zijn karretje zeulen. Hij rijdt het de schuur in. Vannacht kan het verder drogen, en morgen gaat hij er op uit.

Als Neeltje uit de breischool komt en naar bed gaat, ziet ze dat Tamme nog klaar wakker in de bovenste bedstee ligt. Hij kan niet slapen van plezier, omdat hij morgen alleen mee mag.

„Ga slapen, jong!” roept Geert, „’t is al half-negen.”

Tamme buigt zich over den bedstee-rand. Hij kijkt even of moeder in de kamer is, want als moeder er is, durft hij niet meer te praten. Dat is verboden, als de bedstee-deuren eenmaal dicht zijn geweest. Maar moeder is met vader even een luchtje scheppen.

„Jelle!” fluistert Tamme. Hij wil iets tegen Jelle zeggen wat de anderen niet mogen horen. Jelle lacht hem nooit uit, zoals Minne en Klaas.

Jelle komt dichterbij. „Wat is er?”

„Als jij. . . . als jij. . . .” hakkelt Tamme, „later een echten wagen en een paard hebt, krijg ik dan het karretje? Ja hè, dan krijg ik het, Jelle? Dan ga ik bloemen verkopen, enne. . . .”

„Dan moet je de J in een T veranderen,” klinkt het ineens uit de onderste bedstee. Klaas steekt zijn hoofd over den rand, en probeert met zijn ene hand zich op te hijsen aan Tamme’s beddeplank. Minne schatert het uit en bonkt wild met zijn voeten tegen ’t beschoot. „Haha, hij wordt bloemenman!”

Tamme trekt zich terug in ’t hoekje. Met een bons doet Jelle de deuren dicht.

„Slapen!” commandeert Geert met een bulderstem.

3. JELLE EN TAMME GAAN ER OP UIT

De zon is nog maar pas op, als de vier jongens zich gaan wassen bij de pomp.

Jelle heeft 't grootste woord. Hij is het wel gewend om zo vroeg op te staan, meestal is hij er gelijk uit met vader en Geert. Maar Minne en Klaas leunen nog slaperig tegen 't boenhok. En Tamme, de kleinste, rilt in de frisse morgenlucht dat zijn tanden er van klapperen. Moeder weet het niet, dat hij er zo vroeg is uitgegaan. Heel stil is hij over Neeltje heengeklauterd. Hij wil voor de anderen niet onderdoen.

„Nou jongens,” commandeert Jelle, „Minne en Klaas gaan wortels uittrekken. Voorzichtig, hoor, zorg dat ze niet afbreken. Als jullie er mee klaar zijn, ga je ze op de stoep afspoelen. Dan kom ik ze in bossen binden. Tamme, ga jij maar met mij mee.”

Tamme mag de kroppen sla, die Jelle afsnijdt, in rijen op de bank leggen. En de rabarberstelen mag hij uitzoeken, dikke en dunne apart.

Ze werken dat het een lust is. Minne en Klaas vergeten zelfs om ruzie te maken. Eendrachtig

spoelen ze wortels, met hun bovenlijven over de stoep van 't boenhok gebogen.

Om halfzeven tikt moeder op het raam. „Eten, jongens.”

Ze zijn net klaar met hun werk. En heel wat vlugger dan op andere morgens eet Tamme zijn bord leeg. Hij popelt van verlangen om er op uit te gaan.

Vader en Geert, die ook al een paar uren werk achter den rug hebben, haasten zich niet. Ze willen wel even zitten, de dag is nog lang.

Als Jelle zijn wagen gaat opladen, moeten ze allemaal even mee om te kijken.

„'t Is een mooi gezicht,” prijst moeder.

Ja, Jelle's groentewagen ziet er keurig uit. De frisse sla en de oranje wortels steken fleurig af bij de groene verf. Jelle heeft al met vader en moeder afgesproken, wat zijn waren kosten moeten. En heel de familie kijkt de twee jongens na, als ze hun karretje over de Wipbrug duwen.

„Rijen, rijen!” roept Wietske. Ze danst op moeders arm op en neer, in haar witte nachtponnetje.

„Kom Geert,” zegt vader, „we gaan weer aan den gang.”

„Fijn hè?” glundert Tamme.

't Is nog stil op den landweg, die naar 't dorp voert. In de knotwilgen zingen de vogels in de morgenzon.

„Als ik nou alles verkoop vanmorgen,” mijmert

Jelle half in zichzelf, „dan heb ik — laat eens zien — één gulden dertig. Wat zal moeder blij zijn! Maar later, zie je, vraag ik aan vader of ik op de veiling fruit mag gaan kopen. Dan verdien ik daar ook weer aan.”

Nu hij alleen is met zijn jongste broertje, durft Jelle al zijn plannen wel te vertellen. Tamme zegt nooit veel terug, maar hij luistert vol aandacht. En hij twijfelt er geen ogenblik aan, of Jelle's plannen zullen gelukken. Vanmorgen heeft hij er om gebeden. Op zijn knieën in 't hoekje van de bedstee heeft Tamme aan den Heere gevraagd, of Hij Jelle veel geld wil laten verdienen voor moeder. Maar tegen Jelle durft hij dat niet zeggen.

„Voor één gulden dertig kan je veel kopen, hè?” peinst Tamme, „hoeveel paar klompen wel?”

„Twee paar, en Klaas en ik hebben net nieuwe nodig. Jong, nou gaan we beginnen, hoor! We gaan eerst naar bakker Blom. Die koopt vast wat, zegt moeder, omdat hij een goeie klant aan ons heeft.”

De bakkersvrouw kijkt verbaasd op, als ze de jongens van Folkertsma ziet. „Wat nou, hebben jullie een groentehandel?” Maar ze wil direct wel iets kopen van Jelle's voorraad.

„Breng maar drie kroppen sla en een bos rabarber achterom,” zegt ze.

Tamme blijft bij den wagen wachten. Als Jelle terugkomt is zijn gezicht een en al lach.

„Gekregen!” roept hij al op een afstand. Hij

houdt een krentenbol in de hoogte. „'t Beetje oud, zegt Blom, maar dat geeft niks!”

Hij breekt 't krentenbroodje in twee stukken. Tamme hapt er begerig in. Dat zou Wietske eens moeten proeven!

Bij de twee volgende deuren verkopen ze niets. Dat valt Jelle heus een beetje tegen. Maar dan komen er weer drie mensen die iets nodig hebben. „Laten we naar meester gaan,” oppert Tamme, „die koopt vast wel wat.”

Meester Minnema is in zijn tuin bezig met 't opbinden van de klimrozen, als de jongens met hun karretje aankomen.

Hij kijkt verwonderd. Jelle en Tamme moeten hun wagen over 't bruggetje duwen, en even bij meester op de tuinbank komen zitten. Ze moeten alles vertellen.

De oude meester luistert aandachtig toe.

„Ik vind het een prachtig plan,” zegt hij, „k zal jullie helpen, hoor jongens. We zullen Bertha eens roepen.”

Ze mogen met meester mee, achterom naar de keuken. Daar is Bertha bezig met brood snijden. Bertha is de enige dochter van meester Minnema, en ze is de huishoudster van haar vader.

„Bertha, jij kunt zeker wel wat groente gebruiken, hè?” vraagt meester.

Tamme is nog nooit in zó'n mooie keuken geweest. 't Lijkt wel een kamer! Hij kijkt nieuwsgierig in 't rond. Hij kijkt naar Bertha's mooie bloemetjes-

schort en naar haar zwart krullend haar. „Zó mooi moest moeder er uit zien,” denkt Tamme verlangend. Als hij achter meester en Bertha aan naar de groentekar loopt neemt hij zich voor, om later allemaal mooie kleren voor moeder te gaan

kopen. Je zult eens zien hoe deftig moeder wordt, als Tamme veel geld verdient! Ze krijgt een zwart zijden schort, zo'n glimmend, net als buurvrouw Matje 's Zondags draagt, en een hoed met een veer, om op te zetten als ze naar de kerk gaat. Bertha zoekt groente uit, en Tamme mag het mandje voor haar naar de keuken brengen. Ze

heeft schik in dat handige kleine knechtje. „Je mag iederen keer komen, hoor,” zegt ze, „en als ik ga inmaken zal ik bij jullie boontjes bestellen.” Meester steekt dreigend zijn vinger omhoog. „Nou als de wind maken dat jullie thuis komen, hoor. Kijk eens op de torenklok!”

Ja, 't is al over achten, en om negen uur moeten ze op school zitten.

„Als je te laat komt,” plaagt Bertha, „dan zeg ik morgen: niet nodig, groenteboer!”

Jelle en Tamme gaan nog twee adressen langs. Bij het eerste verkopen ze niets. Maar bij het tweede raakt het kistje sla leeg.

En als ze samen hun wagentje op een draf langs den weg naar huis duwen, ligt er zowaar nog maar één bos rabarber op.

Jelle kan haast niet wachten tot ze thuis zijn. Hij schreeuwt al uit de verte tegen moeder, die buiten aan de stoep een pan boent: „Moeder, Moeder, we hebben haast alles verkocht!!”

Moeder moet er even voor op de bank gaan zitten. Ze kan het haast niet geloven. „Kom toch, kom toch,” zegt ze maar.

Dan haalt Jelle zijn beurs uit den broekzak. En hij telt in moeders hand één gulden en vijf centen. „Daar!” zegt hij trots.

Tamme kijkt vol spanning naar moeders gezicht. Het is even heel stil. Wietske loopt met waggelende stapjes over het grint. In de verte klinkt

flauw het geratel van den wagen, waarmee vader en Geert over 't land rijden.

Tamme gaat dicht bij moeder staan. „Moeder,” dringt hij, „zeg nou eens hoe u het vindt?”

En dan zien de beide jongens dat moeders ogen vol tranen staan.

„O jongens,” zegt ze, „wat ben ik dáár blij mee! We hebben 't zo hard nodig, Wietske heeft niet eens hele kousjes meer. Wat zal vader toch zeggen!”

Ze geeft Jelle en Tamme allebei een zoen. Jelle kijkt gauw in 't rond of niemand het heeft gezien, maar Minne en Klaas zijn allang naar 't dorp.

„Nou gauw naar school, jongens,” schrikt moeder op. „Kijk eens even hoe laat het al is! O, wat ben ik toch blij met dat geld.”

Ze moeten heel den weg draven om nog op tijd te komen. Meester Minnema knikt Jelle eens toe, als hij buiten adem in de bank neervalt. En Jelle's gezicht staat zó trots, dat meester er om lachen moet.

4. ER GEBEURT EEN ONGELUK

It s Februari, en het heeft gevroren. Maar het vliesje ijs, dat op de sloten ligt, is nog maar 't L dun. Er moet nog heel wat gebeuren, eer de schaatsen kunnen worden ondergebonden. Dat zegt moeder ook tegen Minne en Klaas, die 's morgens aan tafel samen ruzie maken over vaders oude schaatsen.

Wietske en Neeltje liggen nog in bed, al zijn ze wakker. Moeder laat de meisjes maar zo lang mogelijk er in blijven, in bed is het warm. Nu het buiten zo koud is, duurt het 's morgens lang eer het kacheltje de kamer wat verwarmd heeft.

Wietske past allang niet meer in het ledikantje, ze is nu ook al haast vier jaar. Ze slaapt tussen Neeltje en Tamme, in de bovenste bedstee.

Minne maakt met zijn adem een rond gaatje op de bevroren ruit. „Waarom mogen we nou nog niet naar buiten, Moeder?” zeurt hij, „k zal straks die aardappels wel verder schillen.”

„Nee hoor,” zegt moeder beslist, „eerst werken en dan spelen. Je bent nog lang niet klaar. Vooruit Klaas, schiet ook eens wat op.”

Klaas en Minne pakken zuchtend den aardappelbak weer op. De zwarte ijzeren pot moet vol zijn, anders heeft moeder vanmiddag niet genoeg. Tamme steekt zijn hoofd om 't hoekje van de deur. „We gaan, hoor Moeder. Dàg!” Bezorgd kijkt moeder hem aan. „Ach jongen, zou je nu heus niet liever thuis blijven? Je hoest zo. En Jelle kan het best alleen, dat zegt hij zelf.” „'t Is koud, hoor!” roept Neeltje. Maar Tamme lacht. „'t Geeft niks,” zegt hij, „we gaan hard lopen!” Moeder kijkt hem na, als hij over 't erf loopt. Jelle staat al te wachten bij het bruggetje. „Zo'n jongen toch,” zegt moeder. Ze schudt haar hoofd. En dan pakt ze Wietske uit de bedstee. „Vooruit Neeltje, aankleden.”

Hard klotsen de klompen van de jongens over den bevroren weg. Jelle neemt grote stappen, met zijn lange benen. En Tamme loopt er op een drafje naast. Hij heeft zijn handen onder zijn trui gestopt, want de kou bijt tintelend in zijn vingers. Zo lang Jelle nu met het groentekarretje loopt, heeft Tamme hem nog nooit in den steek gelaten. Ze hebben in den afgelopen zomer flink wat verdiend met hun groente. 't Is een goed bonen-jaar geweest, en in October, in den mooien nazomer, hebben de jongens wel tweehonderd struiken andijvie van het land kunnen snijden. Meer dan eens heeft moeder gezegd: „'k Zou niet

weten hoe 'k het moest redden, zonder het geld van de groente." Want vader is in 't najaar drie weken ziek geweest, net toen 't zo druk was op 't land. En op een morgen heeft Geert de geit zo maar dood in 't hok gevonden. Dat zijn allemaal dingen, die veel geld kosten. De aardappels hebben niet veel opgebracht, vader en moeder beleven een moeilijken winter. Maar van 't geld dat Jelle en Tamme met hun groente verdienen kan moeder iedere week tenminste de helft van 't bakkersbriefje betalen, en soms nog meer.

Er groeit nu alleen maar wat kool op het land. Jelle heeft vanmorgen, in het halfdonker, boerenkool van den bevroren grond gehaald. In de schuur heeft hij een voorraad rapen, bieten en uien staan. Er staat ook een emmer zuurkool op de kar. Moeder heeft ze zelf ingemaakt, en Jelle verkoopt er veel van.

Nu is 't gelukkig 's morgens niet zo donker meer, als ze er op uit gaan. 't Is in December wel gebeurd dat Geert hen met de lantaren moest bijlichten, als ze het karretje uit de schuur haalden. Maar Tamme heeft het aldoor dapper volgehouden om Jelle te helpen.

„Heb je 't koud?“ vraagt Jelle. Hij blijft even staan, om op zijn vuisten te blazen.

„Wil ik eens duwen?“ biedt Tamme aan.

„Samen dan.“

Ze pakken samen het handvat beet. De eerste huizen van 't dorp komen al in 't zicht.

„Eerst maar naar meester,” zegt Jelle.
Ze houden voor het bruggetje van 't meestershuis
stil. Jelle legt wat kolen en rapen in een mandje,
en loopt het bruggetje over. Nu kan Bertha uit-

zoeken. Ze komt niet graag buiten als 't nog zo
vroeg in den morgen is, en zo koud.
Tamme wacht bij het wagentje. Hij stampt met
zijn voeten op den harden weg, om ze warm te
krijgen.

„Tamme,” roept Jelle van achter het huis, „breng eens wat uien!”

Tamme pakt het kistje met uien, en loopt het kiezelpad op.

't Is bij Bertha in de grote keuken lekker warm. „Komen jullie maar even bij 't fornuis zitten,” zegt ze. Ze heeft medelijden met de twee verkleumde jongens, en vooral met den mageren, kleinen Tamme, die niet eens een jas heeft.

Jelle schudt zijn hoofd. „Nee, dan komen we niet klaar.”

Terwijl hij met Bertha afreken, loopt Tamme vast naar den weg. Maar als hij den hoek van het huis om gaat, valt het kistje van schrik haast uit zijn handen.

Wat is dat? Het karretje staat niet stil meer op den weg, maar het rijdt. Langzaam rijdt het den hellenden berm van den weg af, naar den waterkant.

„Jelle!!” schreeuwt Tamme.

Hij smijt het kistje op den grond, en rent het bruggetje over. Maar net als hij het handvat zal pakken glijdt de kar voor Tamme's ogen met een plons in het slootje.

Krakend breekt het dunne ijsvliesje. De kistjes met groente tuimelen over den kop.

„Jelle!!” schreeuwt Tamme weer. Maar zonder bedenken springt hij van den grasberm in 't slootje.

Dat het niet diep is weten alle schooljongens wel.

't Water komt Tamme maar even boven de knieën. Maar hij voelt bijna niet dat het ijskoude water tegen hem opkruipt. Met zenuwachtige haast grijpt hij den emmer zuurkool, die wankel tussen twee kistjes hangt. Gelukkig, die is niet in 't water gevallen.

Over 't tuinpad komt Jelle aanrennen. Met twee grote sprongen is hij over 't bruggetje. Hij pakt den emmer aan van Tamme, die tevergeefs probeert om hem op den kant te sjouwen.

„M'n kolen,” schreeuwt Jelle, „m'n uien!” Hij staat al naast Tamme in 't slootje, en grabbelt in het water naar zijn kisten.

„Eerst 't karretje!” hijgt Tamme. Hij klapper-tandt van kou en opwinding.

In 't meestershuis hebben ze niets gemerkt. Maar er komen twee mannen aan op den weg. Direct schieten ze te hulp. Jelle's karretje staat al gauw weer op het droge. In koortsachtige haast graait Jelle de kolen en rapen uit 't water, en gooit ze in het gras.

Een van de mannen tilt Tamme uit de sloot. En hij schudt zijn hoofd als hij naar het witte gezicht van den jongen kijkt.

„Jij kan zo niet verder, hoor,” zegt hij, „je moet eerst droge kousen aan, en een andere broek.”

„Breng hem maar naar meesters Bertha,” roept Jelle wanhopig. Het huilen staat hem nader dan het lachen. Hij wil niet eerder uit het water komen, of al zijn koopwaar moet gered zijn.

Even later zit Tamme op een stoel bij het fornuis. Bertha trekt zijn natte kousen uit, en meester Minnema laat hem drinken uit een kom met warme melk.

Maar Tamme's hoofd zakt opzij. En als meester hem niet had opgevangen, zou hij tegen de kachel zijn gevallen.

„O Vader!” roept Bertha verschrikt, „wat moeten we doen!”

Meester Minnema draagt Tamme naar de huiskamer. Hij legt hem op den divan.

„Maak gauw warme kruiken,” zegt hij, „en geef een deken. 't Kind is natuurlijk door de kou bevangen, hij komt zo wel weer bij.”

Bertha vliegt naar de keuken. Haar hart bonst van schrik. Maar als ze met een deken binnenkomt heeft Tamme de ogen al weer open.

Meester laat hem nog wat melk drinken. En dan wil Tamme weer van den divan opstaan.

„Nee hoor,” zegt meester, „jij blijft hier. Bertha, we zullen eens een lekker bed voor hem maken op den divan, we zullen dat jongetje eens verwennen!”

„Ja-maar,” hakkelt Tamme, „ik moet naar huis. . . . ik moet naar school. . . . meester. . . .”

„Wie is de baas op school?” lacht Bertha. Ze is over haar schrik heen. En terwijl meester naar Jelle loopt, zorgt zij voor Tamme.

„'t Is nogal meegefallen,” zucht Jelle, terwijl hij in de keuken een paar oude sokken van meester

aantrekt, „er is niet zo veel weg, en de kar is heel gebleven.”

„Je moet maar hard lopen,” raadt meester aan, „dan zijn je voeten gauw warm. Zeg maar tegen moeder dat Tamme vandaag hier blijft.”

5. TAMME IS DE GAST VAN BERTHA, EN ER WORDT EEN BESLUIT GENOMEN

't **W**ordt een vreemde morgen voor Tamme, zó vreemd als hij nog nooit beleefd heeft. Hij ligt lekker warm tussen de dekens op den divan. Zijn voeten beginnen te gloeien, en zijn hoofd wordt soezerig.

Meester en Bertha hebben gegeten. Nu is meester naar school. Bertha heeft de kopjes gewassen, en gaat de gang stofzuigen. En bij het zachte gebrom van den stofzuiger, dat als een grote bij aan zijn oren zoemt, valt Tamme in slaap.

Als hij weer wakker wordt, weet hij eerst niet waar hij is. „Moeder!” wil hij roepen. Maar dan bedenkt hij zich, en hij kijkt in 't rond. Wat is het hier mooi! Vol bewondering kijkt Tamme naar de kast vol boeken. Al die boeken heeft meester gelezen. En wat zijn hier mooie stoelen, 't lijkt wel fluweel. Die zal hij óók voor moeder kopen, als hij later veel geld heeft.

't Begint heerlijk te ruiken in huis, Bertha is in de keuken aan 't vlees braden. Diep snuift Tamme op.

Bertha komt binnen. Ze lacht tegen hem. „Zo, ben je weer wakker? En heb je ergens pijn? In je hoofd, of in je buik?”

Tamme schudt van nee. Hij wijst op het orgel.

„Kan jij daar wel muziek op maken?” vraagt hij verlegen, „net als in de kerk?”

Bertha gaat voor 't orgel zitten. „Zeg jij dan maar welk versje ik spelen moet!”

„De steen,” zegt Tamme haastig. Bertha kijkt om. „De steen?” vraagt ze verbaasd, „wat is dat voor een versje?”

„De steen die door de tempelbouwers,” verbetert Tamme. „Dat moeten we morgen opzeggen, ik ken het al.”

„Je hebt niet eens meegezongen,” plaagt Bertha, als het uit is. Maar dat durft Tamme niet.

Hij ligt maar stil te kijken, als Bertha het ene versje na 't andere speelt. Maar dan loopt ze weer gauw de kamer uit.

„Ik schiet vanmorgen niets op,” zegt ze, „jij houdt me van m'n werk.”

Ze geeft Tamme een boek met platen, en daar kijkt hij in tot meester thuis komt. Dan gaan ze met hun drietjes eten.

„Je moet vanmiddag nog maar wat in de kamer blijven,” zegt meester, „dan breng ik je om vier uur op de fiets thuis.”

Ja, nu begint Tamme toch wel naar vader en moeder te verlangen, en naar Wietske, en al de anderen.

Tamme komt dien avond maar niet uitgepraat, als hij met Neeltje en Wietske in de bovenste bedstee ligt.

Wietske slaapt al. Ze heeft met haar dikke lijfje Tamme helemaal in den hoek gedrongen. Maar over Wietske heen fluistert hij tegen Neeltje: . . . „en ik lag op zo'n raar bed, helemaal zonder kanten. Een diman heet het.”

„Een diman?” fluistert Neeltje verbaasd. Ze is

jaloers op Tamme, die vandaag zoveel beleefd heeft.

„Ja, en er waren zùlke mooie stoelen, helemaal van zacht bruin goed. En een orgel, met twee mannetjes van steen er op. En het rook zo lekker, en we kregen bruine pap achteraan, helemaal stijf, met gele pap er om heen.”

„Dat kàn niet,” zegt Neeltje beslist, „je verzint maar wat. Pap met pap er omheen, dat bestáát niet.”

Vader en moeder kijken elkaar aan, over de tafel heen. Ze lachen.

Tamme heeft toch een flinke kou te pakken gekregen, door het avontuur met 't karretje.

Twee weken moet hij van school thuisblijven. Hij ligt koortsig in de bedstee, en slaapt haast hele dagen.

Bertha komt hem een keer opzoeken. Ze brengt een zak vol sinaasappels mee, en een boek om plaatjes te kijken. Want lezen gaat nog niet best bij Tamme. En in de bedstee is 't altijd zo donker. Als Tamme weer op school komt, is hij nog magerder dan eerst. Meester Minnema schudt bezorgd zijn hoofd. „Als dàt maar goed gaat,” zegt hij thuis tegen Bertha.

Tamme gaat nu 's morgens niet meer met het karretje mee. Minne heeft zijn plaats ingenomen, maar dat spijt Jelle en Tamme allebei.

„Als het zomer is mag je misschien weer mee,”

heeft moeder gezegd, „jij moet zo lang mogelijk slapen 's morgens.”

Met April gaat Jelle van school af. En daarom is het maar goed dat Minne en Klaas leren, hoe ze de groentezaak moeten doen. Want als Jelle van school af komt gaat hij naar den boer. Vader heeft al een plaatsje voor hem gevonden. En dan moeten Minne en Klaas samen met groente lopen.

„Goeienavond, vrouw Folkertsma.”

Moeder schrikt er van. Ze heeft zo hard zitten ratelen met de naaimachine, dat ze niemand heeft horen aankomen.

„Meester!” zegt moeder verschrikt. Ze pakt vlug het naaiwerk bij elkaar, dat op vaders stoel ligt. „Gaat zitten, meester, ik had u niet eens gehoord!”

„Zijn de kleine bazen al naar bed?” vraagt meester Minnema. „Dat komt goed uit. Ik wou u en uw man wel eens even spreken, vrouw Folkertsma.”

Moeder kijkt meester een beetje verschrikt aan.

„Hebben de jongens . . . ?” vraagt ze weifelend.

Maar meester schudt lachend het hoofd. „Ze hebben geen van allen wat uitgehaald, hoor!”

Moeder staat op.

„'k Zal Folkert even roepen, meester, hij is nog in de schuur.”

Vader ziet er ook vreemd van op dat meester in de kamer zit. Ze wonen een heel eind buiten het

dorp, bezoekers komen er niet vaak in 't kleine huisje aan de Wipbrug.

Vader slaat nadenkend de strosprieten van zijn broek. Wat zou meester hier komen doen?

Maar 't verwondert hem toch helemaal niet als meester over Tamme begint. Want vader en moeder hebben zich over hun jongsten jongen de laatste maanden meer dan eens ongerust gemaakt.

„'t Moet anders worden met Tamme, mensen,” zegt meester Minnema, „we moeten er wat aan zien te doen. Eet hij goed?”

Moeder schudt mistroostig het hoofd. „Och nee, hij heeft nooit trek. En als ik hem nu maar eens een extraatje kon geven, maar meester begrijpt wel. . . .”

De tranen komen moeder in de ogen. Ze klaagt niet gauw, maar meester Minnema weet veel te goed hoe het in het gezin van Folkertsma toegaat. „Kijk eens,” zegt hij, „ik ben met dokter wezen praten. En nu hebben we samen het plan opgevat om Tamme eens zes weken naar 'n vacantiëkolonie te sturen.”

„'n Vacantiëkolonie?” roept moeder. Ze kan van verbazing eerst geen woorden vinden.

Vader trekt bedachtzaam aan zijn pijp. „Nou meester, als dat kàn. . . .”

„'t Zou prachtig voor hem zijn,” zegt meester, „die boslucht is zo goed voor zijn zwakke borst. 't Huis ligt op de Veluwe, midden in de hei.”

Maar nu komt moeder los.

„Die stumper!” roept ze, „zó ver van huis, en dan helemaal alleen. Och meester, dat gaat nooit goed, hij is nog nooit van huis geweest. Onze Tamme, zó ver weg!”

„Kom kom,” zegt meester, „dat valt wel mee. We moeten er eens samen over praten.”

Meester Minnema blijft dien avond lang met vader en moeder spreken. En als hij weggaat is de zaak beslist. Tamme zal naar de vacantie-kolonie gaan.

6. TAMME TREKT DE WERELD IN

Is de avond vóór den groten dag.

De jongens liggen al op bed. Minne en 't Klaas, Neeltje en Wietske slapen. Maar Tamme kan niet in slaap komen, zó vol is hij van de dingen die morgen gebeuren gaan.

Stil kijkt hij moeder na, die heen en weer loopt tussen de kast en de tafel.

„Moeder!” fluistert Tamme zacht.

Als moeder bij de bedstee komt, wijst Tamme op het stapeltje kleren, dat op tafel ligt.

„Allemaal voor mij, hè? Zal moeder niets vergeten?”

Moeder zucht. „Nee hoor, wees maar niet bang.”

Ze neemt een groot pakpapier. „Kijk, alles gaat er in. En dat is voor onderweg in den trein.”

Moeder houdt een rol pepermunt omhoog.

Ze pakt alles zorgvuldig in. Haar handen beven een beetje, maar dat merkt Tamme niet.

Als moeder klaar is, loopt ze weer naar de bedstee toe. 't Is al halfdonker in de kamer.

Moeder blijft stil bij Tamme staan. Ze strijkt hem over 't hoofd. Tamme krijgt er een vreemd gevoel

van in zijn keel, dat hij niet weg kan slikken.

„Tamke,” zegt moeder zacht, „zal je goed je best doen, daar ver weg? Zal je er aan denken dat vader en moeder voor je bidden? De Heere is overal bij je, Tamke.”

Tamme pakt moeders hand. Hij kan niets zeggen, maar moeder begrijpt het zo ook wel.

Ze staan allemaal in een rij aan 't bruggetje, als vader en Tamme in de autobus stappen.

Moeder met Wietske aan de hand, Geert, Jelle, Klaas, Minne, en Neeltje. Jelle heeft nog gauw een appel in Tamme's zak gestopt.

Tamme zwaait dapper door de achterrait. Vader is nog bij hem, dat helpt. Even later, als ze langs de school rijden, moet Tamme wéér zwaaien. Meester en Bertha staan voor het raam van 't meestershuis.

Vader zal Tamme naar Leeuwarden brengen, en dan zal hij verder met nog vier andere kinderen onder de hoede van een verzorgster naar 't koloniehuis reizen.

't Is avond. De zon gaat purper onder aan 't eind van de grote heide, en weerkaatst met haar laatste gloed in de vele ramen van „Elim”.

In de grote jongensslaapzaal is 't stil geworden. Zuster Lena loopt nog heen en weer tussen de bedden.

„Gaan jullie nu maar gauw slapen,” zegt ze, „jullie zijn allemaal moe van de reis. Morgen begint

de pret, je zult eens zien hoe fijn we gaan wandelen.”

Hier en daar stopt ze een deken in, of trekt een laken glad.

„Wie ben jij ook weer? Tamme? O ja, die jongen met dien mooien Friesen naam. Ga maar lekker slapen, Tamme.”

Uit het bed naast dat van Tamme klinkt een gesmoord gelach. Een kaalgeknipte jongenskop duikt boven de dekens uit, en twee graaiende handen grijpen in de lucht.

Zuster Lena keert zich om. „Waar heb jij zo'n schik om?”

Een brede grinnik trekt over 't magere jongensgezicht, van 't ene oor naar 't andere. „Wat 'n gekke naam! Wie hiet er nou toch Tàmme!”

Tamme kijkt boos om. Maar de zuster lacht: „En wie hiet er nou toch Sjorsie!”

Dan wordt 't stil in de zaal. 't Is de eerste avond, dat kan zuster Lena wel merken. De nieuwelingen zijn nooit zo luidruchtig.

Tamme ligt heel stil in 't hoge ledikant. Wat slaapt dat vreemd, zo in de ruimte. De gedachten buitelen in Tamme's hoofd door elkaar. Hij heeft vandaag zóveel beleefd. De reis in den trein was fijn geweest, en de wandeling naar 't koloniehuis ook. Maar in de eetzaal, met al die vreemde kinderen, was Tamme ineens heel erg naar moeder gaan verlangen.

Hij zucht. Juffrouw Lena, o nee, zuster Lena is

wel aardig. En die andere zuster, zuster Ali, lijkt wel een beetje op meesters Bertha. Morgen gaan ze wandelen, in het grote bos. In Dijksterga is geen bos, alleen maar weilanden en bouwgrond. Zou moeder nog wel aan hem denken?
Tamme van Folkerts Hiltje slaapt in.

't Is 's morgens een heel gedrang bij de wasbakken. Tamme blijft verlegen in een hoekje staan, tot zuster Ali roept: „Tamme, jouw beurt.” 't Is weer Sjorsie, die naast hem staat. Met een gezicht vol zeepschuim grinnikt Sjorsie: „Tamme de tamme, wie heeft jou getemd?” De andere jongens schateren het uit.

Van de vijf en twintig jongens zijn het merendeel stadsjongens, die op „Elim” komen om kleur te krijgen op hun bleke wangen. De meeste jongens zijn niet verlegen. Maar Sjorsie, de vlugge Amsterdamse straatjongen, spant toch wel de kroon. Bij elk woord, dat uit Sjorsie's mond komt, moet Tamme hem vol verbazing aankijken. Wat praat die jongen raar!

Als ze 's morgens met zuster Lena en twee helpers gaan spelen in het bos, neemt Sjorsie onmiddellijk de leiding.

„V'ruit jongens, pliessie-agentje. Ik en Kees benne pliessie, en de rest benne boeve.”

Tamme leunt tegen een boom. Maar Sjorsie schreeuwt luidruchtig: „Heu, dooie pierlala, jij mot óók meedoen!”

Langzaam aan begrijpt Tamme hoe het spel in elkaar zit. Hij loopt mee met de andere jongens. Wat gaan zijn voeten licht over dat veerkrachtige mos.

De zuster en de helpsters zitten op een heuveltje. Zuster Lena houdt Tamme in het oog. En tot haar verbazing bemerkt ze dat Sjorsie hem in bescherming heeft genomen.

Als Sjorsie geen „pliessie” meer is, maar een gewone „boef”, trekt hij Tamme mee aan de hand om een goed heenkomen te zoeken. Dien helen morgen blijft hij steeds in zijn buurt. En Tamme vindt alles goed. Hij heeft geen tijd om aan thuis te denken, zó nieuw en vreemd is alles hier.

Om twaalf uur, als ze de eetzaal ingaan, zijn Tamme en Sjorsie al dikke vrienden.

„Je blijft maar 'n beetje bij mijn, hoor,” waarschuwt Sjorsie, „die andere knulle zijn allemaal lefschoppers.”

Tamme weet niet wat een lefschopper is. Maar hij is er een beetje trots op, dat Sjorsie hem tot vriend heeft gekozen.

Aan tafel mogen ze niet praten. Tamme vindt dat ze in de kolonie lekker eten krijgen. Ieder een heel balletje gehakt, en zoveel groente als ze maar lusten. Ze krijgen griesmeelpap toe, maar wie zijn bord niet leeg heeft, krijgt niets.

Twee jongens blijven met lange gezichten zitten kieskauwen, als de anderen allang aan hun pap toe zijn.

„Omdat 't de eerste dag is zal ik wat voor je be-
waren,” zegt zuster Ali, „maar als je morgen wéér
zo langzaam eet, deel ik alles op!”

Na het eten gaan ze weer naar buiten.

„Ik vind het toch gèk, hoor!” zegt Sjorsie vol

overtuiging tegen Tamme. En als Tamme niet
vraagt wàt Sjorsie dan zo gek vindt, verduidelijkt
hij: „Ik vind het toch gek dat die zuster hardop
bidt met 't eten.”

Verbaasd kijkt Tamme hem aan. „Waarom? D'r
is toch geen vàder! Als mijn vader niet thuis is,
bidt mijn moeder ook hardop. Doet jouw moeder
dat dan niet?”

„Ik heb ommers geen moeder,” zegt Sjorsie snauwerig.

's Middags gaan ze een wandeling maken door 't dorp. Ze lopen twee aan twee, in een lange rij. Zuster Ali loopt vooraan, en zuster Lena achteraan.

Tamme heeft geen ogen genoeg om rond te kijken. Wat staan hier prachtige grote huizen! En overal bloeien bloemen, dat moest moeder eens zien. Tamme denkt wel af en toe aan thuis, maar hij begint zich toch best op zijn gemak te voelen in de kolonie.

In het dorp, in een groten winkel, koopt zuster Lena een helen bos ansichtkaarten. Vóór de jongens naar bed gaan mogen ze er allemaal een naar huis sturen. Tamme zou wel eens willen zien wat voor gezichten ze morgen thuis trekken, als ze die mooie ansicht zien, waar de paarse bloeiende hei op staat! Met inspanning schrijft hij het adres. De grote letters dansen wel wat scheef over de kaart, maar zo kan de post het toch wel lezen.

Sjorsie kijkt over Tamme's schouder.

F. FOLKERTSMA
DIJKSTERGA

leest hij. „Mot daar geen naam van de straat bij?” vraagt hij, „en geen nummer?”

Tamme kijkt verbluft. „We hebben geen straat,” zegt hij een beetje onzeker.

Als ze, vóór het naar bed gaan, nog even in 't bos lopen, komt Henk Hofman naar Tamme toe.

Henk Hofman is een lange, bleke jongen, en hij woont ook in Amsterdam, net als Sjorsie. Sjorsie heeft al aan Tamme verteld, dat ze op dezelfde Zondagsschool gaan. Maar Sjorsie en Henk bemosien zich helemaal niet met elkaar, dat heeft Tamme tot zijn verwondering al bemerkt.

„Zeg,” begint Henk, „wil jij met Sjorsie lopen? Ik niet, hoor, mijn moeder zegt dat ik niet eens met hem mag omgaan.”

Tamme kijkt verwonderd. „Waarom niet?” vraagt hij.

„Nòu,” fluistert Henk. Hij kijkt over zijn schouder. Sjorsie is nergens te zien. „Sjors z'n vader, hè, dat is zo'n rare vent. Hij is dikwijls dronken, nou, dan lach je je slap. Laatst nog, toen was-tie. . . .”

„Gemene aap, gemene aap!!” gilt ineens de schelle stem van Sjorsie. Henk ligt al op den grond. Sjorsie stort zich over hem heen, en slaat met zijn harde vuisten waar hij maar raken kan.

„Zeg nòg es wat van mijn vader!” schreeuwt Sjorsie hees, „kijk maar naar je eigen mooie lef-familie, opschepper. . . .!”

Hij timmert er op los, tot zuster Ali hem bij zijn kraag pakt. Zijn ogen fonkelen van woede.

Tamme staat er beduusd bij. Sjorsie wil niet zeggen tegen zuster Ali waarom hij op Henk is aangevlogen.

En Henk houdt huilend vol: „Wij stonden gewoon te praten, hè Tamme?”

„Je houdt je mond, hoor!” dreigt Sjorsie tegen Tamme. En Tamme zegt niets.

Sjorsie wordt naar binnen gestuurd. Hij moet een half uur eerder naar bed dan de anderen.

Tamme ligt dien avond lang wakker. Slaapt Sjorsie, of houdt hij zich maar zo? Tamme durft niet te roepen, de zuster hoort alles.

Even later loopt zuster Ali door de rijen bedden heen. Ze ziet dat Tamme nog met de ogen wijd open ligt.

„Slaap je nog niet, Tamme?” fluistert ze. Ze strijkt hem over 't hoofd, en stopt zijn dekens in. Die kleine Friese jongen is een gemakkelijk kind, denkt ze.

Dan gaat zuster Ali naar het andere bed.

„Sjors,” zegt ze zacht.

Maar er komt geen antwoord. Zuster Ali buigt zich over het bed. Ze hoort niets. Dan keert ze zich om, met een zucht.

Als ze de zaal uitloopt, ziet Tamme tot zijn verbazing dat Sjorsie zich ineens geluidloos opricht in zijn bed. Met tien uitgespreide vingers trekt hij een langen neus tegen den rug van zuster Ali.

Dan maakt hij een malle grimas tegen Tamme, en duikt weer onhoorbaar onder de dekens.

Tamme's ogen staan wijd open van schrik. En toch moet hij lachen, of hij wil of niet.

7. HET AVONTUUR BIJ DEN BRANDTOREN

Tamme is nu al bijna drie weken in de kolonie, en het is al best aan hem te zien. Zijn wangen zijn wat gevulder geworden, en zijn gezicht is gebruind van de zon. Als de kinderen gewogen worden is zuster Lena over Tamme meer tevreden dan over Sjorsie. Tamme groeit flink, maar aan Sjorsie is nog niet veel te merken. „Jij bent ook veel te druk,” plaagt zuster Lena, „dan kan je nooit dikker worden!” Toch eet Sjorsie het meest van allemaal.

Tamme heeft al twee keer een brief uit Dijksterga gehad. De eerste kwam van moeder. Moeder schreef dat Tamme maar goed moest oppassen in het koloniehuis, en dat alles thuis goed ging. Moeder schreef ook, dat Wietske op een keer was weggelopen, en dat ze allemaal wel een half uur hadden lopen zoeken. Op 't laatst had Klaas haar gevonden, helemaal achter in den bietenkamp aan den kant van de sloot. Dat was een schrik geweest, hoor! Onder aan den brief had Jelle nog een paar regels geschreven. „Kom maar gauw terug, ik heb het druk met bonen plukken. Mor-

gen moet ik tien kilo bij meester brengen, voor de inmaak. Dag, je broer Jelle."

Tamme had ook een briefje gehad van Bertha. En daar had groot nieuws ingestaan. „Je moet maar niet raar opkijken," schreef Bertha, „als je op een goeden dag ineens meester en mij voor je neus ziet staan. We gaan over tien dagen met vakantie, we gaan een fietstocht maken door het hele land. En als we in de buurt van Elim komen, gaan we natuurlijk kijken of jij al dik bent geworden."

Tamme had er een kleur van gekregen. Stel je dat voor, meester Minnema en Bertha op bezoek in het koloniehuis!

't Is drukkend warm.

De kinderen van Elim spelen wat in de schaduw onder de dennen, maar eigenlijk zijn ze er'te loom voor. En ze zijn ook allemaal een beetje slaperig, want vannacht heeft 't zó hard geonweerd, dat ze wel twee uur wakker zijn geweest.

„Er komt vast wéér een bui, hoor," zegt zuster Ali tegen de helpster. Ze zitten te breien op het mos, maar het werk vlot niet hard dien middag. Het is ook zo warm.

De jongens hebben eerst een poos honkbal gespeeld. Maar de bal is weggerold, en niemand kan 'm vinden. Nu zoeken ze in groepjes hun vertier. Sjorsie en Tamme slenteren wat in 't berkenlaantje. Ze mogen niet ver van de speelplek, maar dat is voor Sjorsie altijd een hele toer. Hij is zo

gewend om door de Amsterdamse straten te zwer-
ven, en niemand vraagt hem ooit waar hij geweest
is of waar hij heen gaat.

„Jô,” zegt Sjorsie tegen Tamme, „weet je waar ik
wel eens zin in zou hebben? Om bij den brand-
toren te gaan kijken!”

„Bij den brandtoren?” zegt Tamme verbaasd,
„maar dat mag toch niet?”

Sjorsie haalt ongeduldig zijn schouders op. „Màg,
màg. Nou ja, d'r mag zoveel niet. D'r mag hier
niks, altijd mot je an 'n handje lopen. Ik wil d'r
weer eens alleen op uit, ga je mee of niet?”

Tamme zwijgt. Hij wil Sjorsie toch ook niet in den
steek laten, ze doen nu al drie weken lang alles
samen, en Sjorsie helpt hem bij alles. En het lokt
Tamme ook wel aan, om eens een kijkje bij den
brandtoren te gaan nemen.

Hij slentert naast Sjorsie voort. De juffrouwen
zien niet dat de twee jongens in het laantje ver-
dwijnen. Ze zoeken nog vol ijver naar den ver-
loren bal.

Het is wel tien minuten lopen naar den brand-
toren. Zuster Ali heeft gisteren, op de wandeling,
verteld waarvoor die houten stellage in het bos
eigenlijk dient.

Op geregelde tijden klimt de boswachter langs de
houten latten naar boven. Want bovenop den
brandtoren kan hij den helen omtrek overzien.
Nu alles in het bos zo droog is, dreigt altijd het
gevaar voor bos- of heidebrand. Van zijn hogen

uitkijkpost kan de boswachter controleren of alles nog in orde is. Het kleinste rookwolkje kan hij daar opmerken.

„'n Fijn baantje, boswachter,” mijmert Sjorsie. „Je hebt niks te doen as in het bos te wandelen, en af en toe in dien toren te klimmen. Mijn vader heb het heel wat drukker, nou!”

Tamme weet wel dat Sjorsie's vader knecht is in een pakhuis. Sjorsie heeft den helen dag verhalen over zijn vader, die zo groot is en zo sterk, dat iedereen bang voor hem is. En dan vertelt Tamme van zijn vader, en van Geert, die het wildste paard baas kan, en van Jelle met de groentekar. Ze staan samen onder aan den brandtoren.

Hoog verheft zich de houten stelling boven hun hoofden.

„Kijk eens,” zegt Tamme vol ontzag, „een heel stuk steekt het nog boven de bomen uit!”

„Durf jij er in te klimmen?” vraagt Sjorsie. Hij bekijkt den toren van onderen tot boven. „Ik best, hoor.”

„Maar dat mag toch niet!” schrikt Tamme. Sjorsie luistert niet eens naar hem. Hij heeft zijn voeten al op de onderste sporten.

„Jô, kom nou!” smeekt Tamme. Maar Sjorsie zwaait lachend naar beneden. Met zijn lenige armen en benen klautert hij als een kat tegen de latten op.

„'t Gaat zo lollig!” roept hij naar Tamme, „vooruit jô, kom ook!”

Tamme kijkt hem weifelend na. 't Lijkt gemakkelijk zo, hij zou het ook best kunnen. Maar hij blijft toch op den beganen grond.

't Is heel stil nu in het bos. Ze zijn te ver van de speelplek om de jongens nog te kunnen horen. In de verte, aan de grijze lucht, pakken donkere wolken samen. Zuster Ali heeft het goed gezien, er is weer een bui op komst.

„'n Reuzefijn uitzicht, jô!” schreeuwt Sjorsie. Hij is nu boven, en staat op het vierkante platje. „Vooruit, kom ook, je ken de hele buurt zien hier!”

Aarzelend zet Tamme zijn voeten op de latten. Hij wil hier toch ook niet blijven staan. 't Klimmen valt hem mee. Wel kan hij het lang zo vlug niet als Sjorsie, maar hij klimt toch langzaam en voorzichtig tot hij naast Sjorsie op het platje staat.

Ja, het uitzicht is prachtig. Als donker struikgewas strekt het bos zich onder hun voeten uit. Verder op beginnen de grote zandverstuivingen. En wonderlijk dichtbij, alsof ze er maar een paar minuten vandaan zitten, steekt het rode dak van Elim boven de bomen uit. Heel stil en bewegingloos staat alles onder de dreigende loodgrijze lucht. Maar Sjorsie's schelle stem verstoort die stilte al gauw.

„Als je nou een ijzeren kabel had, jô, en je maakte 't ene eind hier vast en 't andere eind op Elim, dan

152

Handwritten notes in Urdu script, including the word "میں" (me) and "میں" (me).

Handwritten note "وہ" (he/she/it).

kon je d'r zo, roets, langs glijen tot je voor de deur stond."

Tamme lacht ongelovig. Hij laat zich niets meer wijsmaken door Sjorsie, hij weet nu langzamerhand wel wat hij van die verhalen geloven moet.

„Je kon het eind ook aan den knop van 't raam van de slaapzaal vastmaken," fantaseert Sjorsie lustig verder. „Dan glee je zó je bed in. Dan zeien ze vanavond: „hé, hoe kom jìj hier? En ik heb je niet eens de trap op zien gaan!" "

„'t Lichte," schrikt Tamme ineens op. „Dáár."

Sjorsie heeft niets gezien. Maar in de verte rommelt het. Sjorsie is ineens stil. „Zelle we nou maar naar beneden gaan?" stelt hij voor. Zijn stem klinkt wat benepen.

Tamme kijkt hem van opzij aan. Hij heeft vannacht wel gemerkt dat Sjorsie, die nergens bang voor is, vrees heeft voor onweer.

Zwijgend beginnen ze naar beneden te klimmen. Maar dat gaat niet zo gemakkelijk als naar boven. Tastend moeten ze een steunpunt voor hun voeten zoeken.

Grote druppels tikken ineens op hun hoofd en schouders.

„Nou gaat 't nog regenen ook," zucht Sjorsie. Boven hun hoofden begint het harder te rommelen.

Het afdalen vordert langzaam. Sjorsie kan niet harder, omdat Tamme beneden hem niet opschiet.

„Vooruit jô,” snauwt Sjorsie, „schiet dan toch op.”

„Ik kan niet,” klinkt ineens een benauwde stem beneden hem, „ik durf niet meer, Sjors.”

Tamme heeft omlaag gekeken, naar de diepte beneden hem. Met een wit vertrokken gezicht klemt hij zich aan de latten vast.

„Schiet op,” dreigt Sjorsie, „waarom kijk je dan ook naar beneden, ezel. Vooruit!”

Maar Tamme zit onbeweeglijk. „Ik durf niet,” hijgt hij, „straks val ik.”

„We moeten er toch uit,” schreeuwt Sjorsie kwaad. „Ik neem jou nooit meer mee, hoor. Hou je vast, hou je vast, zeg ik je!”

Sjorsie beraadslaagt.

„Ik zal om je heen klimmen,” zegt hij, „als ik onder je ben durf je misschien wel weer. Zit doodstil.”

Het kost heel veel moeite eer Sjorsie zich om Tamme heeft heengewerkt. Tamme verroert zich niet. Hulpeloos klemt hij zich vast, zijn lijf trilt van de spanning. „Moeder,” herhaalt hij maar zachtjes, „moeder.”

„Nou heel langzaam omlaag,” commandeert Sjorsie, „ik ben vlak achter je, voel maar.”

Hij drukt zijn hoofd tegen Tamme's benen. „Vooruit, we doen gelijk een stap.”

Tamme slaakt een trillenden zucht. „Heere, help me,” bidt hij, „help me toch, Heere.” Hij denkt aan moeder, en tegelijk aan alle dingen van thuis.

„De Heere is overal bij je, Tamke,” heeft moeder dien laatsten avond gezegd.

Langzaam steekt hij zijn voet uit, tot hij een steunpunt vindt.

„Goed zo,” moedigt Sjorsie aan, „nou de andere.”

Met grote tussenpozen dalen ze af. Boven hun hoofden is het onweer nu in alle hevigheid losgebarsten. Aan alle kanten flitst het hemelvuur.

„We zijn er haast,” roept Tamme dankbaar. Maar hij krijgt geen antwoord van Sjorsie.

Een groot gevoel van dankbaarheid doorstroomt Tamme, als hij zijn voeten op den grond zet. De Heere heeft hem gehoord, de Heere heeft hem geholpen. En hij heeft het door zijn ongehoorzaamheid niet verdiend.

Maar dan ziet hij ineens hoe Sjorsie vaalbleek tegen den paal leunt. Zijn handen drukt hij tegen zijn maag, en z'n voeten trappelen op den grond.

„M'n buik,” steunt Sjorsie, „ik ben zo naar, o, o!”

Een zware slag dreunt door het bos. Sjorsie laat zich op den natten grond glijden. Hij slaat de handen voor de ogen. „Ooo!” jammert hij, „ik ben zo bang, ik ben zo bang. . . .”

Tamme staat er hulpeloos bij. Sjorsie heeft hem geholpen, nu moet hij Sjors helpen. Maar hoè?

„Laten we naar huis gaan,” dringt hij, „gauw, op den natten grond word je nog veel zieker.”

Maar Sjorsie drukt zijn gezicht stijf tegen zijn mouw.

„Ik wil dat licht niet zien,” huilt hij, „dat licht... En als de bliksem in een boom slaat...., ik ga niet.”

Tamme gaat naast hem zitten. Hij overlegt of hij naar huis zal gaan, om een van de juffrouwen te roepen. Maar hij begrijpt wel dat Sjorsie niet alleen in het bos wil blijven.

„Je moet mee,” zegt hij vastberaden. Hij pakt Sjorsie bij den arm. „Voor onweer hoeft je niet bang te zijn, mijn vader en moeder zijn ook niet bang als 't onweert.”

Tamme hapert even. Zou hij het zeggen? Het is zo moeilijk, om over die dingen te praten. „Als onze Neeltje bang is met onweer, dan zegt moeder: „Voor de stem van den Heere hoeft je niet bang te zijn, de Heere zorgt altijd voor je.”

„Maar ben jij dan helemaal niet bang?” klapper-tandt Sjorsie.

Tamme schudt het hoofd. „Ik vind het wel akelig om het licht te zien, maar ik ben er niet bang voor. Kom jô, sta nou op.”

8. WEER NAAR HUIS

Het lijkt wel alsof Sjorsie heel den weg in het bos vergeten is. Hij laat zich gedwee door Tamme meevoeren. Hun kielen plakken aan hun lijf, ze zijn helemaal doorweekt. Bij iederen onweersslag vertrekt Sjorsie's gezicht krampachtig, maar de bui is nu al aan 't afdrijven.

Het begint al donker te worden onder de bomen. Gelukkig weet Tamme goed den weg naar 't koloniehuis.

„We zullen wel straf krijgen,” voorspelt Sjorsie. Tamme knikt. Hij voelt zelf wel dat die straf verdiend zal zijn. Als vader en moeder dit eens wisten! Tamme schaamt zich.

„Hoor,” zegt Sjorsie, „stemmen! Ze zoeken ons al, denk ik.” Sjorsie's moed begint weer terug te keren.

Tamme luistert. Hij hoort de stem van zuster Lena. Maar die andere stem.... het lijkt wel.... Tamme krijgt een hevige kleur. Dat dit nu juist moest gebeuren.

Ineens zet Tamme het op een lopen, en Sjorsie holt mee.

Bij de kromming van de laan verschijnt zuster Lena, met haar blauwe regenjas aan en een doek om 't hoofd. En naast haar....

„Meester, meester!!” roept Tamme. Hij vliegt op meester Minnema toe, die hem hoog van den grond licht. En ineens komen er tranen bij Tamme. 't Is, of hij nu iets van thuis bij zich heeft gekregen, juist nu, na dezen vreselijken tocht.

„Maar jongen,” zegt meester Minnema verwijtend, „hoe kon je dat nu doen. De zusters hebben zo over jullie in angst gezeten.”

Zuster Lena neemt Sjorsie al onder handen. „Ik heb 't verzonnen,” zegt Sjorsie eerlijk, „hij wou gerust eerst niet mee.” „Dat hoef je me niet eens te vertellen,” zegt zuster Lena streng, „dat kon ik wel begrijpen.” Ze is boos, maar haar boosheid wordt al gauw verdrongen door de blijdschap, dat de beide jongens weer terug zijn. Ze kijkt hen streng aan.

„We zullen het er nu maar bij laten,” zegt ze, „omdat Tamme bezoek heeft. Maar morgen horen

jullie er meer van, dat begrijp je."

Sjorsie knikt berustend. Dat zal er wel weer op uitdraaien, dat ze een week lang vroeg naar bed moeten.

„Nou Tamme," zegt zuster Lena, „en hoe vind je nu eigenlijk die verrassing, ben je er wel blij om?" Tamme pakt haar hand. Hij durft nog haast niets te zeggen, maar zuster Lena begrijpt wel dat hij zijn berouw wil tonen. Ze knikt hem toe. „En er is nòg iemand voor je."

„Ja," zegt meester, „Bertha zit binnen. We zijn een kwartiertje geleden gekomen, we werden op onzen tocht door de bui overvallen. Ze waren net naar jullie aan 't zoeken, Bertha zit ook zoo over je in de war."

Wat is Tamme blij, als hij Bertha ziet! Hij zit op haar schoot, net als een kleine jongen, en 't kan hem niets schelen voor de anderen.

Honderd dingen heeft hij te vragen over Dijksterga, over thuis. En Bertha weet alles goed, want Bertha is, voor ze weg ging, bij moeder wezen horen of er nog boodschappen voor Tamme waren.

Meester en Bertha kunnen niet lang meer blijven, want ze moeten dien avond nog een eind fietsen, en het is nu droog. Alle koloniejongens staan hen na te wuiven, als ze in de laan verdwijnen. Met een diepen zucht keert Tamme zich om. Nog drie weken, dan gaat hij naar huis.

* * *

Zwolle - Meppel - Steenwijk - Heerenveen
Leeuwarden!

„Kom Tamme,” zegt juffrouw Dien, die de jongens uit het Noorden naar huis brengt, „pak je boeltje bij elkaar, we zijn er.”

Tamme en Piet zijn nog maar overgebleven. Eerst zet juffrouw Dien Piet in de bus naar Stiens. En dan brengt ze Tamme naar de bus, die net den anderen kant uitgaat. Ze vraagt of de chauffeur hem helpen wil, om in Dokkum in de andere bus over te stappen.

De chauffeur kent Tamme wel. „Jij bent toch die jongen van Folkerts Hiltje, die in de kolonie is geweest?” vraagt hij. „Nou, dat kan ik wel zien. Ja juffrouw, ik zal goed op hem passen!”

Tamme wuift juffrouw Dien na. Dat is de laatste, die hij van de kolonie ziet.

Sjorsie zit nu weer in Amsterdam. Tamme moet voortdurend aan hem denken. Sjorsie is niet veel dikker geworden in de kolonie. „We zullen jou misschien wel gauw weer eens terugzien,” heeft zuster Ali gezegd. Maar Tamme is negen pond gegroeid, ze zullen straks niet weten wat ze zien! En hij heeft zóveel te vertellen, dat hij vast nooit klaar zal komen.

Tamme kan zijn ongeduld haast niet bedwingen, als ze Dokkum binnenrijden. Zou de bus naar Dijksterga er al zijn? Hij drukt zijn neus tegen de ruit.

Maar wat is dat, ziet hij het heus goed? Daar staan

ze, allemaal op een rij! Tamme schreeuwt het uit van vreugde. Daar staan ze!

Vader, moeder, Geert, Jelle, Minne en Neeltje. Klaas staat met een trots gezicht achter 't groentekarretje, hij heeft het handvat beet. En op het karretje zit Wietske, in den bovensten bak, en ze zwaait uit alle macht tegen de bus, die aan komt rijden.

Tamme laat zich haast uit de bus vallen. „Vader, moeder!” roept hij. Hij voelt moeders armen om zich heen. En dan beginnen ze allemaal door elkaar te schreeuwen.

„Vader en moeder zijn met de bus gekomen,” schreeuwt Jelle, „en Geert en ik op de fiets, met Neeltje achterop!”

„En wij hebben 't hele eind gelopen,” roept Minne, en Klaas schreeuwt er tussen door: „'t Was een uur haast, en we hebben om de beurt de kar gereden.”

„Tamke, Tamke!” roept Wietske. Ze steekt de armpjes uit, en ze rust niet eer Tamme haar gepakt heeft.

't Is een hele opschudding, de mensen blijven staan om naar het luidruchtige troepje te kijken. Moeder moet maar lachen als ze Tamme aanziet.

„Zo'n jong toch, zo'n jong toch,” zegt ze.

„Vooruit,” commandeert vader, „straks gaat de bus weg. Kom Tamme, jij gaat met ons mee. Jongens, goed op Wietske passen, hoor.”

Even later zit Tamme tussen vader en moeder in.
Hij geeft ze allebei een arm, en zijn hele gezicht
straalt.

Tamme van Folkerts Hiltje is weer thuis.

INHOUD

	Blz.
1. In het nieuwe huis	7
2. Het geheim	17
3. Jelle en Tamme gaan er op uit	28
4. Er gebeurt een ongeluk	35
5. Tamme is de gast van Bertha, en er wordt een besluit genomen	43
6. Tamme trekt de wereld in	50
7. Het avontuur bij den brandtoren	59
8. Weer naar huis	69